

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний автомобільно-дорожній
університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів
з дисципліни “Основи підприємництва” для студентів
напряму підготовки 6.070101 «Транспортні технології
(за видами транспорту)»

Харків 2015

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній
університет

До видавництва й у світ дозволяю
Проректор

І.П.Гладкий

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів
з дисципліни “Основи підприємництва” для студентів
напряму підготовки 6.070101 «Транспортні технології
(за видами транспорту)»

сі цитати, цифровий, фактичний
матеріал і бібліографічні відомості
перевірені, написання сторінок
відповідає стандартам

Затверджено
методичною радою
університету
протокол від

Укладачі:

Бережний В.М.
Шершенюк О.М.

Відповідальний за випуск:

Дмитрієв І.А.

Харків 2015

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів
з дисципліни “Основи підприємництва” для студентів
напряму підготовки 6.070101 «Транспортні технології
(за видами транспорту)»

Затверджено методичною
радою університету
протокол №   від

Харків 2015

Укладачі: проф. Бережний В.М.
доц. Шершенюк О.М.

Кафедра економіки підприємства

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета самостійної роботи студентів — засвоїти в повному обсязі навчальну програму дисципліни “Основи підприємництва” та сформувати самостійність як важливу професійну якість, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завдання самостійної роботи студентів: засвоєння певних знань, умінь, закріплення та систематизація сформованих навичок, їх застосування при виконанні практичних завдань і творчих робіт; виявлення прогалин у системі знань з дисципліни “Основи підприємницької діяльності”.

Зміст самостійної роботи студентів визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача.

Самостійна робота студентів здійснюється в різних формах і передбачає:

- опрацювання теоретичних засад, роботу з підручниками, навчальними посібниками, конспектами лекцій;

- вивчення окремих тем, передбачених для самостійного опрацювання;
- написання конспекту при самостійному опрацюванні теми;
- підготовку до виступу на семінарі;
- виконання індивідуальних завдань;
- аналіз конкретної виробничої ситуації;
- написання рефератів за темою заняття;
- пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою;
- підготовку доповідей для конференцій, науково-методичних семінарів, а також публікацій.

Самостійна робота студентів забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення дисципліни “Основи підприємницької діяльності”: підручниками, навчальними та методичними посібниками, методичними матеріалами для самостійної роботи студентів, конспектом лекцій тощо.

Перелік завдань для самостійної роботи, форми звітності, термін виконання та кількість балів, які можна отримати за виконання завдань, визначаються викладачем кафедри при розробці розділу “Самостійна робота студентів” навчальної програми дисципліни.

Оцінки (бали), одержані студентами за виконання різних видів самостійної роботи, фіксуються викладачами і доводяться до відома студентів.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади підприємництва

Тема 1. Підприємництво в ринковому середовищі

Виникнення та еволюція поняття “підприємництво”. Бізнес і підприємництво: загальне і особливе. Підприємництво як вид господарської діяльності. Ознаки підприємництва. Основні функції підприємництва. Суб’єкти та об’єкти підприємницької діяльності. Зовнішнє та внутрішнє середовище підприємництва. Правові засади розвитку підприємництва. Проблеми правового забезпечення підприємництва в Україні.

Теми рефератів

1. Розвиток підприємництва в контексті історичної еволюції.
2. Роль підприємницької діяльності в розвитку економіки.
3. Проблеми правового забезпечення розвитку підприємництва в Україні.
4. Підприємництво як особлива форма економічної активності.
5. Огляд наукових публікацій за темою заняття.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Хто запровадив в обіг термін “підприємець”?
2. Які риси притаманні підприємцю?
3. У чому полягає сутність підприємництва?
4. Що таке підприємливість?
5. Основна мета підприємництва.
6. Основні функції підприємництва.
7. Що становить економічну базу підприємницької діяльності?
8. Які умови необхідно створювати для формування нової генерації підприємців?
9. У чому полягають творчі засади в діяльності підприємця?

Тести

1. Зазначте, хто першим запровадив термін “підприємництво” і здійснив його систематизований аналіз:
  - а) А. Сміт;
  - б) Ж. Б. Сей;
  - в) Р. Кантільйон;
  - г) А. Маршалл;
  - д) Й. Шумпетер.
2. Зазначте, хто з економістів розглядав підприємництво як реалізацію інновацій:
  - а) А. Сміт;
  - б) Ж. Б. Сей;
  - в) Р. Кантільйон;

- г) А. Маршалл;
- д) Й. Шумпетер.

3. Зазначте, яку господарську діяльність називають підприємницькою:

- а) самостійну;
- б) інноваційну;
- в) цілеспрямовану;
- г) систематичну;
- д) ризикову;
- е) відповідальну;
- є) прибуткову.

4. Зазначте, які основні функції виконує підприємництво:

- а) інноваційну (творчу);
- б) інформаційну (статистичну);
- в) самоствердження;
- г) ресурсну;
- д) організаційну;
- е) диференційну;
- є) стимулюючу (мотиваційну).

5. Зазначте, що становить економічну базу підприємницької діяльності:

- а) товарне виробництво;
- б) приватна власність;
- в) самоствердження;
- г) виробництво товарів.

Література [I — 1–3; II — 1; 2; 4; 7; 10; 13; 15; III — 1; 9; 12; 14]

Тема 2. Економічна свобода і підприємництво

Економічна свобода як основна передумова розвитку підприємництва. Складові економічної свободи: економічна самостійність, економічна відповідальність, економічна рівноправність. Рушійні сили розвитку підприємництва. Економічний інтерес і конкуренція як джерела розвитку підприємництва. Підприємництво як соціально-економічна та ділова творчість людини. Умови та принципи підприємницької діяльності.

Теми рефератів

1. Економічна свобода — передумова створення власної справи.
2. Основні ознаки свободи господарювання.
3. Ділова творчість людини — головна рушійна сила підприємництва.
4. Проблеми формування правових передумов розвитку підприємництва в Україні.
5. Створення сприятливих економічних передумов — запорука розвитку підприємництва.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Чому економічна свобода є основною передумовою розвитку підприємництва?
2. Що означає економічна свобода на практиці?
3. Основні складові свободи господарської діяльності.
4. У чому полягає сутність економічної самостійності, економічної відповідальності та економічної рівноправності підприємців?
5. Головні рушійні сили підприємництва.
6. Що таке економічний інтерес?
7. У чому полягає сутність економічної конкуренції?
8. Що таке принципи підприємництва?
9. На підставі яких основних принципів здійснюється підприємницька діяльність?
10. Які передумови необхідні для становлення та розвитку підприємництва?

Тести

1. Зазначте, що таке економічна свобода:
  - а) гарантованість успіху;
  - б) право розпочати власну справу;
  - в) право виробляти будь-яку продукцію;
  - г) економічна безвідповідальність;
  - д) право вкладати власні кошти на власний розсуд.
2. Зазначте основні ознаки свободи господарської діяльності:
  - а) економічна самостійність;
  - б) самозабезпечення;
  - в) право виробляти будь-яку продукцію;
  - г) економічна відповідальність;
  - д) економічна конкуренція;
  - е) економічна рівноправність.
3. Зазначте головні рушійні сили підприємництва:
  - а) прибуток;
  - б) суперечності;
  - в) ризик;
  - г) ділова творчість людини;
  - д) економічний інтерес;
  - е) гарантія успіху;
  - є) потреба;
  - ж) конкуренція.
4. Зазначте основні принципи підприємницької діяльності:
  - а) вільний вибір видів діяльності;
  - б) самостійне формування програми діяльності;
  - в) отримання прибутку;
  - г) вільний найм працівників;

- д) самостійне встановлення цін;
- е) вільне розпорядження прибутком;
- є) економічна відповідальність.

5. Зазначте, як вибирають постачальників і споживачів виробленої продукції:

- а) за видами діяльності;
- б) відповідно до мети діяльності;
- в) самостійно.

Література [I — 1–3; II — 1; 2; 4; 7; 10; 13; 15; III — 1; 9; 12; 14]

Тема 3. Організаційно-правові форми підприємництва

Підприємство як суб'єкт підприємницької діяльності. Основні види підприємств та їх організаційні форми. Об'єднання підприємств: асоціація, корпорація, холдинг, консорціум, концерн. Господарські товариства як суб'єкти підприємництва та їх види. Особливості створення та функціонування товариств: акціонерних, з обмеженою, додатковою відповідальністю, повних і командитних. Здійснення підприємницької діяльності без створення юридичної особи. Особливості діяльності виробничого кооперативу.

Теми рефератів

1. Підприємство як основна ланка економіки.
2. Проблеми та перспективи розвитку приватних підприємств в Україні.
3. Тенденції та особливості розвитку акціонерних товариств в Україні.
4. Основні форми розвитку господарських товариств в Україні.
5. Розвиток кооперативів в Україні.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Що таке підприємство?
2. Які основні спільні риси, притаманні підприємствам, дають підставу характеризувати підприємство як основну ланку (суб'єкт) економіки?
3. Які основні функції виконує підприємство?
4. Види підприємств та їх характеристика.
5. Види підприємств за розмірами.
6. Форми об'єднань підприємств.
7. Господарські товариства в Україні.
8. Чим відрізняється унітарне підприємство від корпоративного?
9. За якими критеріями слід вибрати організаційно-правову форму підприємництва?

Тести

1. Зазначте види підприємств в Україні:
  - а) індивідуальне;
  - б) державне;
  - в) сімейне;

- г) приватне;
- д) корпоративне;
- е) колективне;
- є) господарське товариство;
- ж) комунальне;
- з) засноване на власності об'єднання громадян.

2. Зазначте види господарських товариств в Україні:

- а) акціонерне;
- б) з обмеженою відповідальністю;
- в) з необмеженою відповідальністю;
- г) з додатковою відповідальністю;
- д) повне;
- е) неповне;
- є) командитне;
- ж) спільне.

3. Організаційно-правова форма підприємства, створена не менш як трьома фізичними особами, які працюють у ній і несуть відповідальність у межах всього майна підприємства та особистого майна в розмірі, еквівалентному річному заробітку, — це:

- а) командитне товариство;
- б) товариство з додатковою відповідальністю;
- в) кооператив;
- г) товариство з обмеженою відповідальністю.

4. Кожний з учасників товариства з обмеженою відповідальністю до моменту реєстрації товариства повинен внести:

- а) 30 % свого внеску;
- б) 50 % свого внеску;
- в) усю суму внеску;
- г) немає обмежень.

5. Товариство, яке поряд з одним або більше учасниками, що несуть відповідальність за зобов'язання товариства власним майном, включає також одного або більше учасників, відповідальність яких обмежується внеском у майно товариства, називають:

- а) повним;
- б) командитним;
- в) з обмеженою відповідальністю;
- г) акціонерним.

Література [I — 1–3; II — 2–4; 6–8; 10; 12; 14; III — 2; 6; 9–12; 15]

Тема 4. Мале підприємництво

Місце і роль малого підприємництва в ринковій економіці. Економічна сутність малих підприємств. Переваги та недоліки малого підприємництва.

Особливості розвитку малого підприємництва в Україні та за кордоном. Проблеми фінансового забезпечення розвитку малого підприємництва в Україні. Державна підтримка малого бізнесу. Бізнес-інкубатори як форма підтримки малого підприємництва.

Теми рефератів

1. Місце і роль малого підприємництва в ринковій економіці.
2. Мале підприємництво — початок вашого бізнесу.
3. Переваги та недоліки малого підприємництва.
4. Проблеми становлення та розвитку малого підприємництва у вашому регіоні.
5. Підтримка малого підприємництва — справа державна.
6. Проблеми та перспективи підготовки кадрів для малого підприємництва.
7. Проблеми фінансового забезпечення розвитку малого підприємництва в Україні.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Як впливає розмір підприємств на їх класифікацію?
2. Що таке мале підприємництво?
3. У чому полягають роль і значення малого підприємництва в ринковій економіці?
4. Що таке малі підприємства?
5. Які існують у світовій практиці критерії визначення малих підприємств?
6. Як визначається мале підприємництво в Україні?
7. У чому полягають основні функції малого підприємництва?
8. Яка роль малого підприємництва у справі формування конкурентного середовища?
9. Як мале підприємництво надає ринковій економіці необхідну гнучкість?
10. Особливості розвитку малого підприємництва в Україні.
11. У чому полягають економіко-виробничі та соціально-економічні переваги малого підприємництва?
12. Які соціально-психологічні переваги має мале підприємництво?

Тести

1. Партнерство (товариство) — це:
  - а) самостійне ведення справ, засноване на власності підприємця;
  - б) об'єднання капіталів двох і більше фізичних або юридичних осіб за умов розподілу прибутку та ризику;
  - в) незалежна юридична особа, підприємство, засноване на акціонерній власності.
2. Зазначте, за яким критерієм підприємства поділяються на малі, середні, великі:
  - а) за формою власності;

- б) формою організації;
- в) за розміром;
- г) сферою діяльності;
- д) видом діяльності;
- е) типом діяльності.

3. Зазначте основні функції малого підприємництва:

- а) формування конкурентного середовища;
- б) доцільність масового випуску продукції;
- в) надання ринковій економіці необхідної гнучкості;
- г) вирішення проблем зайнятості;
- д) пом'якшення соціального напруження;
- е) необхідність поєднання всіх стадій технологічного процесу.

4. Суб'єктами малого підприємництва (відповідно до Закону України "Про державну підтримку малого підприємництва") є юридичні особи, у яких:

- а) середньооблікова чисельність не перевищує 50 осіб та обсяг річного валового доходу не перевищує 100 тис. євро;
- б) середньооблікова чисельність не перевищує 50 осіб та обсяг річного валового доходу не перевищує 500 тис. євро;
- в) середньооблікова чисельність не перевищує 100 осіб та обсяг річного валового доходу не перевищує 500 тис. євро.

5. Зазначте, чи впливає обсяг господарського обороту підприємства в Україні на віднесення його до категорії малих підприємств:

- а) так;
- б) ні;
- в) залежно від галузі;
- г) залежно від сфери діяльності.

6. Зазначте, яка частка підприємця на ринку певного товару визначається монопольним становищем:

- а) понад 25 відсотків;
- б) понад третину;
- в) понад 35 відсотків;
- г) понад 50 відсотків.

Література [I — 1–5; II — 2–4; 6–8; 10; 12; 14; III — 2; 6; 9–12; 15]

Тема 5. Види та сфери підприємницької діяльності

Підприємництво приватне, колективне, державне та особливості його здійснення. Виробниче підприємництво як визначальний вид підприємницької діяльності. Підприємництво у сфері виробництва в Україні. Комерційне підприємництво та його суб'єкти: товарні біржі, торговельні дома, виставки-продажі, аукціони, ярмарки, заклади оптової та роздрібно торгівлі. Фінансово-кредитне підприємництво та його складові: грошове та

інше фінансове посередництво, страхування, допоміжна діяльність у сфері фінансів і страхування.

Теми рефератів

1. Проблеми та перспективи розвитку приватного підприємництва в Україні.

2. Виробниче підприємництво — найважливіший вид підприємницької діяльності.

3. Історія розвитку комерційного підприємництва.

4. Роль і значення посередницького підприємництва.

5. Фінансово-кредитне підприємництво в Україні.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Які існують види підприємництва?

2. Сутність виробничого підприємництва.

3. Що є продуктом (результатом) виробничо-підприємницької діяльності?

4. Визначення понять “торгівля”, “комерсант”.

5. Що таке комерційне підприємництво?

6. У чому полягає зв'язок виробничого та комерційного підприємництва?

7. Що таке посередництво?

8. Як посередницький бізнес поєднується з іншими видами підприємницької діяльності?

9. Сутність фінансово-кредитного підприємництва.

10. Чим фінансово-кредитне підприємництво відрізняється від комерційного?

11. Роль і значення страхування, страхової діяльності.

12. Основні об'єкти страхування.

Тести

1. Зазначте, на які різновиди поділяється підприємництво залежно від власності:

а) індивідуальне;

б) приватне;

в) особисте;

г) колективне;

д) корпоративне;

е) державне.

2. Види підприємництва:

а) виробниче;

б) індивідуальне;

в) матеріальне;

г) комерційне;

д) фінансово-кредитне;

е) корпоративне.

3. Зазначте найважливіший вид підприємництва:
- а) комерційний;
  - б) виробничий;
  - в) фінансово-кредитний.
4. Основна функція виробничого підприємництва:
- а) купівля товару;
  - б) продаж товару;
  - в) виробництво товару;
  - г) споживання товару;
  - д) розподіл товару.
5. Об'єкт купівлі-продажу фінансово-кредитного підприємництва становлять:
- а) продукція;
  - б) гроші;
  - в) послуги;
  - г) цінні папери;
  - д) інформація;
  - е) іноземна валюта.
- Література* [I — 1–5; II — 2–4; 6–8; 10; 12; 14; III — 2; 6; 9–12; 15]

Тема 6. Державне регулювання підприємництва

Необхідність і сутність державного регулювання підприємництва, його форми та методи: адміністративні, правові, економічні. Прямі й непрямі методи регулювання. Інструменти впливу держави на розвиток підприємництва: податкова політика, цінове та кредитно-грошове регулювання, амортизаційна політика, регулювання зовнішньо-економічної діяльності. Обмеження в підприємницькій діяльності. Патентування і ліцензування підприємницької діяльності. Стандартизація і сертифікація. Державна реєстрація суб'єктів підприємництва. Державна підтримка підприємництва. Механізм державної фінансової допомоги суб'єктам підприємництва. Кадрове та інформаційне забезпечення державою підприємницької діяльності. Державні та міжнародні організації, що сприяють розвитку підприємництва.

Теми рефератів

1. Проблеми обмеження у здійсненні підприємницької діяльності.
2. Об'єктивні засади державного регулювання підприємництва.
3. Складові механізми державного регулювання підприємництва.
4. Основні форми та методи державного регулювання підприємництва.
5. Основні напрями державної підтримки підприємництва в Україні.
6. Проблеми та перспективи державної підтримки підприємництва в Україні.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Що таке державне регулювання?
2. У чому полягає сутність державного регулювання підприємництва?
3. Основні цілі економічної політики держави.
4. У чому полягають сутність і структура механізму державного регулювання підприємництва?
5. Основні функції державного регулювання підприємництва.
6. Основні інструменти (методи) державного регулювання підприємництва.
7. Прямі й непрямі засоби регулювання підприємництва.
8. Які існують обмеження у здійсненні підприємницької діяльності?
9. Які види діяльності можуть здійснювати лише державні підприємства?
10. Які види діяльності потребують спеціального дозволу (ліцензії)?
11. У чому полягає сутність державної політики підтримки підприємництва?
12. Основні цілі державної політики підтримки підприємництва.
13. Основні напрями та принципи державної політики підтримки підприємництва.
14. Етапи формування державної політики підтримки підприємництва.

Тести

1. Зазначте, хто може бути підприємцем:
  - а) усі громадяни України;
  - б) громадяни інших держав;
  - в) громадяни, які досягли працездатного віку;
  - г) громадяни України, інших держав, особи без громадянства, не обмежені законом у правоздатності або дієздатності.
2. Зазначте, які категорії громадян не допускаються до здійснення підприємницької діяльності:
  - а) військовослужбовці;
  - б) службові особи органів державної влади;
  - в) особи без спеціальної освіти;
  - г) особи, яким суд заборонив здійснювати певну діяльність;
  - д) особи без стартового капіталу.
3. Зазначте, яка діяльність може здійснюватися лише державними підприємствами:
  - а) пошук та експлуатація родовищ корисних копалин;
  - б) пов'язана з обігом наркотичних засобів;
  - в) виготовлення та реалізація військової зброї та боєприпасів до неї, вибухових речовин;
  - г) пов'язана з охороною окремих особливо важливих об'єктів права державної власності;
  - д) створення та утримання ігрових закладів, організація азартних ігор;

е) розроблення, випробовування, виробництво та експлуатація ракет-носіїв;

є) видобування, виробництво й використання радіоактивних відходів, джерел іонізуючого випромінювання;

ж) виплата та доставка пенсій, грошової допомоги малозабезпеченим громадянам.

4. Зазначте, хто видає спеціальний дозвіл (ліцензію) на певні види підприємницької діяльності:

- а) Верховна Рада України;
- б) Президент України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) орган ліцензування;
- д) органи виконавчої влади.

5. Термін дії ліцензії — не менше:

- а) одного року;
- б) 2 років;
- в) 3 років;
- г) 4 років;
- д) 5 років.

Література [I — 1; 2; 4; 7–9; II — 2; 4; 6; 7; 10; 14; III — 1; 3; 7; 9; 13;

15]

Змістовий модуль 2. Практичні засади підприємництва

Тема 7. Організація підприємництва

Підприємницька ідея та її джерела. Вибір сфери діяльності. Вибір форми організації бізнесу. Визначення переваг створюваного підприємництва. Аналіз конкуруючих товарів і підприємств-конкурентів. Визначення конкурентоспроможності підприємництва. Вибір організаційно-правових форм господарювання. Пошук джерел фінансування. Обмеження в підприємстві. Торговельний патент: умови придбання, вартість, термін дії. Припинення діяльності підприємств.

Теми рефератів

1. Свобода у здійсненні підприємницької діяльності.
2. Підприємницька ідея та її джерела.
3. Методи пошуку підприємницької діяльності.
4. Особистість підприємця та його ділові якості.
5. Особистості у світовій історії підприємництва.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Що таке підприємницька ідея? Назвіть її складові.
2. У чому полягає необхідність розробки та впровадження нової підприємницької ідеї?

3. Які існують джерела формування підприємницьких ідей і методи їх пошуку?

4. Що таке банк підприємницьких ідей? Як і для чого підприємцю доцільно його створювати?

5. Мета створення нового підприємства.

6. Що необхідно для створення нового підприємства?

7. Загальний порядок створення нового підприємства.

8. Які основні проблеми постають перед підприємцем при створенні нової фірми?

9. Які моменти у створенні нового підприємства найскладніші?

10. Як формується внутрішнє середовище організації?

11. Як здійснюється взаємовплив підприємства і зовнішнього середовища?

12. Основні фактори впливу на поведження організації.

Тести

1. Зазначте, як здійснюється вибір видів підприємницької діяльності:

а) за рекомендацією місцевих рад народних депутатів;

б) залежно від ситуації, яка складається в регіоні;

в) вільно;

г) згідно з метою та предметом діяльності суб'єктів і підприємництва;

д) за рекомендацією та настановами друзів і родичів.

2. Зазначте, як формується програма діяльності підприємця:

а) самостійно;

б) за узгодженням з органами державної влади;

в) залежно від виду діяльності;

г) залежно від ринкового попиту;

д) згідно із замовленням.

3. Виявлений підприємцем загальний задум щодо створення нового або модифікованого товару, просування його на ринок — це:

а) підприємницька логіка;

б) підприємницька ідея;

в) бізнес-план;

г) бізнес-проект.

4. До методів індивідуального пошуку підприємницьких ідей не належить:

а) метод аналогії;

б) метод інверсії;

в) метод ідеалізації;

г) метод “мозкового” штурму.

5. До методів колективного пошуку підприємницьких ідей не належить:

а) метод “мозкового” штурму;

б) конференція ідей;

в) метод колективного блокноту;

г) економіко-математичні методи.

6. Сукупність державних, приватних і громадських інститутів, які обслуговують інтереси суб'єктів підприємництва, забезпечують їх господарську діяльність і сприяють підвищенню її ефективності, — це:

- а) ринковий механізм;
- б) організаційні форми бізнесу;
- в) інфраструктура бізнесу;
- г) асоціація.

7. Джерела формування підприємницької ідеї:

- а) держава;
- б) споживачі;
- в) рівень менеджменту;
- г) бюджет.

Література [I — 1; II — 2–4; 6–8; 10; 12; III — 6; 9–12; 15]

Тема 8. Механізм заснування власної справи

Вибір способу започаткування бізнесу. Традиційні способи: створення нового підприємства, купівля існуючого бізнесу. Нетрадиційні способи: прямий маркетинг, пересувна торгівля, франчайзинг, надомний бізнес, вихід зі складу великої компанії. Етапи започаткування власної справи. Засновницькі документи та їх підготовка. Статут підприємництва та засновницький договір. Формування статутного фонду. Порядок відкриття рахунка суб'єкта підприємницької діяльності в установі банку. Бізнес-план та його роль у заснуванні власної справи. Стадії розробки бізнес-плану. Структура та технологія розробки бізнес-плану. Порядок державної реєстрації суб'єктів підприємництва.

Теми рефератів

1. Етапи заснування власної справи.
2. Характеристика засновницьких документів.
3. Бізнес-план підприємства.
4. Порядок державної реєстрації суб'єктів підприємництва — юридичних осіб.
5. Порядок державної реєстрації суб'єктів підприємництва — фізичних осіб.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Послідовність етапів створення підприємства.
2. Визначення поняття “бізнес-план”. Обґрунтуйте необхідність його складання. Для кого розробляється цей документ?
3. Які можливі способи розробки бізнес-плану?
4. Структура та зміст типових розділів бізнес-плану.
5. Структура засновницького договору, статуту.
6. Сутність статутного фонду та порядок його формування.

7. Які документи необхідно надати для державної реєстрації новостворюваного підприємства?

8. Які документи необхідні при державній реєстрації громадянина, який має намір здійснювати підприємницьку діяльність без створення юридичної особи?

9. В яких випадках передбачаються перереєстрація та скасування державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності?

10. Фактори (критерії) вибору банку.

11. Які документи надаються при відкритті рахунка для формування статутного фонду господарського товариства?

12. Документи, необхідні при відкритті поточного рахунка в банку для новостворюваного підприємства.

13. Які кредити можуть надавати банки підприємцям?

Тести

1. Зазначте, хто здійснює державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності:

- а) виконками рад народних депутатів;
- б) виконками обласних рад народних депутатів;
- в) відповідні галузеві міністерства чи Кабінет Міністрів України;
- г) виконками міських і районних рад народних депутатів.

2. Зазначте, де відбувається державна реєстрація суб'єкта підприємництва:

- а) за місцем знаходження фірми;
- б) за місцем проживання підприємця — власника фірми;
- в) за місцезнаходженням або місцем проживання підприємця;
- г) за місцем діяльності підприємця.

3. Зазначте, куди подаються відомості про реєстрацію суб'єктів підприємництва:

- а) до відповідного міністерства;
- б) до виконавчого комітету ради народних депутатів;
- в) до відповідної державної податкової інспекції;
- г) до органу державної статистики;
- д) до установ банків.

4. Причини перереєстрації суб'єктів підприємництва:

- а) зміна власника (власників);
- б) зміна форми власності;
- в) зміна назви фірми;
- г) зміна організаційної форми;
- д) зміна місцезнаходження чи місця проживання.

5. Розмір реєстраційного збору за державну реєстрацію фірми залежить від:

- а) суб'єкта підприємництва — фізична чи юридична особа;
- б) вибраної організаційно-правової форми підприємництва;

- в) сфери підприємницької діяльності;
  - г) розміру статутного капіталу;
  - д) кількості засновників;
  - е) кількості видів продукції (виконаних робіт, наданих послуг).
- Література* [I — 1; 3; 9; 12; II — 2; 4–7; 10; 12; 14; III — 2; 3; 6; 8]

Тема 9. Фінансування та оподаткування підприємництва

Джерела фінансових ресурсів підприємництва та процес інвестування. Управління фінансами суб'єктів підприємництва. Роль податків у фінансовій системі підприємництва. Прямі та непрямі податки. Способи сплати податків у підприємстві. Загальна та спрощена системи оподаткування. Єдиний податок. Фіксований податок. Порядок відрахувань в пенсійний фонд і фонди соціального страхування. Кредитування та його роль у розвитку підприємництва. Особливості надання мікrokредитів суб'єктам підприємництва. Значення кредитних спілок у фінансуванні бізнесу.

Теми рефератів

1. Огляд наукових публікацій на тему заняття.
2. Джерела фінансування малого підприємництва в Україні.
3. Кредитні спілки як перспективна форма фінансування малого бізнесу.
4. Програми фінансування малого бізнесу в Україні Європейським банком реконструкції і розвитку.
5. Спрощена система оподаткування у сфері малого бізнесу.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. У чому полягає сутність проблеми фінансового забезпечення суб'єктів малого бізнесу?
2. Особливості гарантійного кредитування.
3. За яких умов безробітний може отримати кошти з Фонду зайнятості для організації власної справи?
4. Що таке кредитна спілка?
5. Організаційний механізм створення кредитних спілок в Україні.
6. За яких умов суб'єкт малого підприємництва — фізична особа може перейти на сплату єдиного податку?
7. За яких умов суб'єкт малого підприємництва — юридична особа може перейти на сплату єдиного податку?
8. За яких умов приватний підприємець може працювати на умовах фінансового патенту?
9. Переваги та недоліки єдиного податку.
10. Переваги та недоліки загального способу оподаткування.
11. За яких умов заходи суб'єктів підприємництва — фізичних осіб оподатковуються за ставкою 15 %?

Тести

1. Умови переходу суб'єктів підприємницької діяльності — фізичних осіб на сплату єдиного податку:

а) кількість працівників до 10 осіб і річний обсяг виторгу до 500 тис. грн;

б) кількість працівників 50 осіб і обсяг виторгу 1 млн грн;

в) кількість працівників 5 осіб і обсяг виторгу 100 тис. грн;

г) без права найму робочої сили.

2. Умови переходу суб'єктів підприємницької діяльності — юридичних осіб на спрощену систему оподаткування:

а) кількість працівників до 10 осіб, обсяг виторгу 100 тис. грн;

б) кількість працівників 50 осіб і обсяг виторгу 1 млн грн;

в) кількість працівників 5 осіб і обсяг виторгу 100 тис. грн;

г) обсяг виторгу 100 мінімальних заробітних плат.

3. Зазначте, чи може фінансування підприємства майже повністю здійснюватися за рахунок довгострокового позичкового капіталу:

а) не може;

б) може за умови, що відсотки за обслуговування позичкового капіталу перекриваються рентабельністю сукупного інвестованого капіталу;

в) може, якщо темпи інфляції нижчі за відсотки щодо обслуговування боргу;

г) може, якщо підприємство має чистий оборотний капітал.

4. Нормальний прибуток — це:

а) загальний виторг фірми за вирахуванням її економічних витрат;

б) мінімальний прибуток, який має заробити підприємець, щоб залишитися у своєму бізнесі;

в) різниця між загальним виторгом і реальними витратами фірми;

г) сума грошей, яку отримує підприємець за реалізовану продукцію.

5. Фінансова установа з кількістю засновників не менше 50 осіб, об'єднаних спільною територією або спільним місцем роботи (навчання), що кредитує тільки своїх членів, — це:

а) інвестиційна компанія;

б) довірче товариство;

в) кредитна спілка;

г) комерційний банк.

6. Сума боргів, не сплачених підприємству, організації, установі юридичними або фізичними особами, — це:

а) факторинг;

б) кредиторська заборгованість;

в) дебіторська заборгованість;

г) фінансовий кредит.

Література [I — 1; 10; 11; 13; II — 2; 4–7; 10; 12; 14; III — 2; 3; 6; 8]

Тема 10. Виробниче підприємництво

Місце і роль виробничої діяльності у структурі підприємництва в Україні. Сутність і види виробничого підприємництва. Вітчизняний досвід організації підприємництва у сфері виробництва. Інноваційна діяльність суб'єктів підприємництва. Нові напрями підприємництва у сфері виробництва: інформаційний бізнес, венчурний бізнес, консалтинг. Підприємницька діяльність на основі договору комерційної концесії (франчайзинг).

Теми рефератів

1. Огляд наукових публікацій за темою заняття.
2. Фактори впливу на розвиток інноваційного підприємництва.
3. Венчурний бізнес.
4. Організаційні форми інноваційного підприємництва.
5. Підприємницька діяльність на основі договору комерційної концесії (франчайзинг).

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Основні види підприємницької діяльності. Які критерії (фактори) необхідно враховувати при виборі найприйнятнішого виду підприємництва?
2. Форми та види виробничої підприємницької діяльності.
3. Способи ставлення підприємця-виробника до споживача.
4. Побудувати загальну схему виробничого підприємництва та пояснити механізм відносин між учасниками.
5. Чим зумовлена необхідність розвитку інноваційного підприємництва в Україні?
6. Побудувати принципову схему інноваційного підприємництва та пояснити механізм відносин між учасниками.
7. Які тенденції спостерігаються в розвитку інноваційного підприємництва у країнах з розвиненими ринковими відносинами?
8. Фактори впливу на розвиток інноваційного підприємництва.
9. Види технопаркових структур та їх характеристика.

Тести

1. Зазначте форми виробничого підприємства:
  - а) традиціоналістське;
  - б) комерційне;
  - в) інноваційне;
  - г) посередницьке;
  - д) допоміжне.
2. До допоміжних видів виробничої підприємницької діяльності не належать:
  - а) інформаційна;
  - б) інжинірингова;
  - в) фінансова;

г) консалтингова.

3. Сукупність властивостей продукції, які визначають ступінь її придатності для використання за призначенням, — це:

- а) стандарт;
- б) норма;
- в) якість;
- г) цінність.

4. Процес створення та комерційного використання техніко-технологічних нововведень — це:

- а) інжиніринг;
- б) консалтинг;
- в) інноваційне підприємництво;
- г) лізинг.

5. До основних видів інноваційного підприємництва не належать:

- а) інновація продукції;
- б) соціальні інновації;
- в) інвестиційні інновації;
- г) інновація технологій.

6. До основних видів франчайзингу не належать:

- а) виробничий;
- б) товарний;
- в) фінансовий;
- г) бізнесовий.

Література [I — 1; 10; II — 1; 2–4; 7; 9–11; 15; III — 4; 5; 14]

Тема 11. Комерційне підприємництво та посередницька діяльність

Форми господарсько-торгівельної (комерційної) діяльності. Оптова та роздрібна торгівля, громадське харчування. Канали збуту товарів. Комерційне посередництво. Діяльність товарної біржі. Біржові операції. Торгові дома. Нові методи збуту товарів: Інтернет-комерція, реалізація товарів за каталогами. Лізинг як вид підприємництва. Особливості лізингових операцій. Досвід вітчизняних компаній щодо розвитку лізингу.

Теми рефератів

1. Огляд наукових публікацій за темою заняття.
2. Основні напрями розвитку підприємництва у сфері торгівлі.
3. Використання франчайзингу у сфері торгівлі та громадського харчування.
4. Методи збуту товарів.
5. Види посередників у сфері бізнесу.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Визначення комерційного підприємництва. Яку роль відіграє комерція в активізації економічних процесів?

2. Основні функції (елементи) комерційної діяльності торговельних підприємств.

3. Типова схема комерційного підприємництва.

4. Що потрібно враховувати при укладанні комерційної угоди?

5. Торгово-промислова палата як специфічна організаційна форма в комерційному підприємстві.

6. Напрями розвитку підприємництва у сфері торгівлі України.

7. Переваги франчайзингу.

8. Для чого потрібні посередники? Види посередників.

9. Хто такий мерчандайзер і які функції він виконує?

10. Схема посередницького підприємництва.

11. Що слід враховувати при виборі посередника?

Тести

1. Сукупність фірм або окремих осіб, які беруть на себе або допомагають передати іншій особі право власності на конкретний товар або послугу на шляху від виробника до споживача, — це:

- а) товарорух;
- б) канал розподілу;
- в) торговий апарат;
- г) контрактанти.

2. Вид діяльності, пов'язаний з рухом товарів, послуг та інформації між економічними суб'єктами, — це:

- а) венчурний бізнес;
- б) логістика;
- в) лізинг;
- г) інжиніринг.

3. Домовленість, в якій власник торгової марки, торгової назви чи авторського права дозволяє іншій фірмі використовувати це, виконуючи певні узгоджені умови, — це:

- а) ліцензія;
- б) патент;
- в) франшиза;
- г) преференція.

4. Витрати і прибуток торговельної організації включаються до такої ціни:

- а) закупівельної;
- б) оптової підприємства;
- в) оптової промисловості;
- г) роздрібної.

5. Документ, який засвідчує якість товару і видається компетентними органами на основі експертизи товарів, — це:

- а) товарний знак;
- б) марка;

- в) сертифікат;
- г) ліцензія.

Література [I — 1; II — 1; 2–4; 7–11; 15; III — 4; 5; 14]

Тема 12. Фінансове підприємництво

Сутність і види фінансового підприємництва. Підприємництво у сфері банківських послуг. Кредитування. Факторинг. Лізинг. Операції з цінними паперами, нерухомістю, іноземною валютою. Комісійні операції банків. Кооперативні банки та кредитні спілки. Фондова біржа та механізм її дії. Посередники на фондовому ринку. Страхування як вид підприємництва. Нові можливості банківського бізнесу: Інтернет-банкінг.

Теми рефератів

1. Огляд наукових публікацій за темою заняття.
2. Ринок фінансових послуг в Україні.
3. Види страхування в Україні.
4. Діяльність фондової біржі.
5. Роль банківської системи в розвитку підприємництва.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Механізм здійснення фінансового та кредитного підприємництва.
2. Фінансові посередники депозитного та контрактного типів.
3. Що таке комерційний банк, інвестиційний фонд, інвестиційна компанія, фондова біржа? Їх особливості.
4. Види страхування, в яких здійснюється підприємницька діяльність.
5. Схема здійснення підприємницької діяльності у сфері страхування.
6. Що таке бізнес-консалтинг? Послуги з бізнес-консалтингу.
7. Чому у сучасних умовах підвищується попит на послуги консалтингових фірм? Що дає підприємцям використання послуг консультантів?
8. Типи консультаційних організацій, які функціонують на ринку України.

Тести

1. Здатність фірми швидко продати активи й одержати гроші для оплати заборгованостей — це:
  - а) ліквідність;
  - б) конкурентоспроможність;
  - в) фінансова стійкість;
  - г) фінансова стабільність.
2. Фінансовими посередниками контрактного типу є:
  - а) інвестиційні компанії;
  - б) комерційні банки;
  - в) пенсійні фонди;
  - г) кредитні системи.

3. До фінансових посередників депозитного типу належать:
- а) комерційні банки;
  - б) страхові компанії;
  - в) довірчі товариства;
  - г) інвестиційні фонди.
4. Юридична особа у формі закритого акціонерного товариства, що здійснює діяльність виключно в галузі спільного інвестування, — це:
- а) інвестиційна компанія;
  - б) інвестиційний фонд;
  - в) довірче товариство;
  - г) інвестиційний банк.
5. Внесення грошових коштів або цінних паперів на зберігання — це:
- а) факторинг;
  - б) депозит;
  - в) овердрафт;
  - г) опціон.
- Література* [I — 1; 10; II — 1; 2; 4; 7; 10; 11; 13; 14; III — 9; 12]

Тема 13. Міжнародне підприємництво

Форми спільного міжнародного підприємництва. Спільні підприємства: особливості створення та функціонування в Україні. Сутність і структура вільних економічних зон. Світовий досвід створення вільних економічних зон. Офшорні компанії. Форми коопераційних зв'язків суб'єктів підприємництва.

Теми рефератів

1. Огляд наукових публікацій за темою заняття.
2. Механізм створення та функціонування спільних підприємств.
3. Офшорні компанії: сутність та умови реєстрації.
4. Особливості функціонування вільних економічних зон.
5. Форми коопераційних зв'язків суб'єктів підприємництва.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Які переваги мають спільні підприємства?
2. Що гальмує розвиток спільних підприємств в Україні?
3. Сутність та особливості міжнародного науково-технічного співробітництва.
4. У чому полягає сутність офшорного бізнесу?
5. Перспективи створення офшорних зон в Україні.
6. Переваги й недоліки діяльності вільних економічних зон.
7. Найважливіші елементи успіху в конкуренції на світовому ринку.
8. Досвід зарубіжних країн зі створення вільних економічних зон.
9. Основні елементи успіху діяльності підприємств у вільних економічних зонах.

Тести

1. До комерційних форм міжнародного технологічного обміну не належать:

- а) інжиніринг;
- б) ліцензійне використання об'єктів промислової власності;
- в) експорт комплектного обслуговування;
- г) трудова міграція фахівців.

2. Технологія у світовій економіці не може передаватися за допомогою:

- а) винаходів;
- б) товарних запасів;
- в) корисних моделей;
- г) промислових зразків.

3. Форма організації господарської діяльності на певній частині території країни, у межах якої встановлюються особливі правила економічної діяльності, — це:

- а) офшорна зона;
- б) вільна економічна зона;
- в) технополіс;
- г) технопарк.

4. Підприємство, засноване на спільному капіталі вітчизняного підприємства з фірмами інших країн, а також на спільному управлінні виробництвом і власністю, — це:

- а) офшорні компанії;
- б) венчурні;
- в) спільні підприємства;
- г) технополіси.

5. Бізнес компаній у центрах спільного підприємництва за межами країни, де він зареєстрований, але не підпадає під дію національного законодавства, отримує пільговий режим для фінансово-кредитних операцій з іноземними резидентами в іноземній валюті, — це:

- а) венчурний бізнес;
- б) офшорний бізнес;
- в) інжиніринг;
- г) факторинг.

6. Спот — це угода, згідно з умовами якої:

- а) реальний товар продається і негайно постачається;
- б) продаються тимчасові надлишки експортних товарів;
- в) постачання товару здійснюється у визначений у майбутньому термін;
- г) встановлюється тариф, що базується на твердій сумі.

7. Своп — це:

- а) обмінні або бартерні операції;
- б) рахунок для відображення незавершених операцій;
- в) угода щодо купівлі товару в майбутньому;

г) угода у сфері інтелектуальної власності.

Література [I — 1; II — 1; 2; 4; 7; 10; 11; 13; 14; III — 9; 12]

Тема 14. Підприємницькі ризики

Причини економічних ризиків. Сутність та основні види ризиків. Управління економічними ризиками. Інструменти управління ризиками. Страхування як інструмент економічного захисту підприємця. Механізм зменшення економічних ризиків на мікрорівні: дослідження ринку, страхування, диверсифікація ризиків, використання застави, поточний контроль, створення спеціальних резервів і запасів.

Теми рефератів

1. Сутність економічного ризику.
2. Фактор ризику в малому бізнесі.
3. Види ризиків.
4. Оцінка і аналіз підприємницького ризику.
5. Інструменти зменшення економічних ризиків у підприємстві.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Чи правильно ототожнювати економічний ризик тільки з можливим збитком?
2. Які з факторів ризику в малому бізнесі найважливіші в сучасних умовах України?
3. Що таке підприємницький ризик?
4. Що означає управління ризиками?
5. Основні захисні заходи проти ризиків.
6. Якщо позикові засоби підвищують ризик підприємця, то чи не варто відмовитися від їх залучення? Аргументувати власну позицію.
7. Які існують шляхи зменшення кредитних ризиків на мікрорівні?
8. Особливості підприємницького ризику в торгівлі, агробізнесі, будівництві, транспорті.
9. Як враховується ризик при оцінці та виборі інвестиційних проектів?

Тести

1. Непередбачена суб'єктом господарської діяльності небезпека, яка спричинює можливість втрат, загрожує реалізації поставленої мети і зумовлена передусім випадковим характером прийнятих ним рішень, — це:

- а) інвестиційний ризик;
- б) матеріально-технічний ризик;
- в) економічний ризик;
- г) виробничий ризик.

2. Ризик непогашення чи неповного погашення банку-кредитору платіжних зобов'язань позичальником — це:

- а) ризик рефінансування;
- б) кредитний ризик;

- в) управлінський ризик;
- г) відсотковий ризик.

3. Діяльність підприємства, банку, організації, що спрямована на подолання невизначеності альтернативного вибору, скорочення можливих втрат, зумовлених ризиком, — це:

- а) диверсифікація вкладень;
- б) менеджмент ліквідності;
- в) управління ризиками;
- г) арбітраж.

4. Здатність юридичної або фізичної особи своєчасно і повністю виконувати свої платіжні зобов'язання перед іншими суб'єктами господарської діяльності — це:

- а) ліквідність;
- б) фінансова стійкість;
- в) платоспроможність;
- г) фінансовий ліверидж.

5. Що вищий фінансовий ліверидж фірми, то:

- а) нижча частка заборгованості порівняно з власним капіталом;
- б) вища частка заборгованості;
- в) вища ліквідність;
- г) нижча ліквідність.

6. До зовнішніх джерел фінансування фірми не належать:

- а) лізинг;
- б) факторинг;
- в) цінні папери та векселі;
- г) резервний фонд.

7. До основних джерел погашення кредитів не належать:

- а) отримання готівки;
- б) продаж активів;
- в) залучення коштів шляхом випуску боргових зобов'язань або цінних паперів;
- г) резервний фонд.

8. Показник, за допомогою якого можна визначити спроможність підприємства здійснювати фінансування за рахунок власних коштів, — це:

- а) Cash-flow;
- б) ліквідність;
- в) обіговість капіталу;
- г) ділова активність.

Література [II — 1; 2; 4; 7; 10; 11; 13; 14; III — 9; 12]

Тема 15. Менеджмент у підприємстві

Сутність і методи підприємницького управління. Функціональне управління в підприємстві. Планування розвитку суб'єкта підприємства. Управління мотивацією персоналу. Методи мотивації. Організація контролю. Управління організаційними комунікаціями. Менеджер як організатор ефективного управління. Вимоги до ділових і особистих якостей менеджера. Типи менеджерів у вітчизняній і зарубіжній практиці.

Теми рефератів

1. Огляд наукових публікацій за темою заняття.
2. Сутність і функції менеджменту.
3. Планування та функції менеджменту.
4. Управління мотивацією персоналу.
6. Типи менеджерів у вітчизняній і зарубіжній практиці.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. У чому полягає відмінність менеджменту від управління?
2. Основні функції менеджменту.
3. Для чого необхідне управління?
4. У чому полягає відмінність між менеджером і підприємцем?
5. Основні рівні управління.
6. Основні етапи прийняття управлінських рішень.
7. Методи прийняття управлінських рішень.
8. Найважливіші критерії та принципи роботи менеджера.
9. Роль керівників низової, середньої та вищої ланок управління.

Тести

1. Свідомий і цілеспрямований вплив керівництва підприємства на діяльність людей задля забезпечення успішної діяльності організацій — це:

- а) влада;
- б) менеджмент;
- в) стратегія;
- г) тактика.

2. Певний вид діяльності, що здійснюється посадовою особою чи структурним підрозділом апарату управління, у процесі якої відбувається ефективний вплив на об'єкт управління і вирішуються поставлена мета та завдання, — це:

- а) управлінські ролі менеджера;
- б) цикли діяльності;
- в) функції менеджменту;
- г) моделі менеджменту.

3. До організаційних форм управління підприємством не належать:

- а) лінійна;
- б) функціональна;
- в) дивізіональна;

г) процесна.

4. Розподіл планів або процесів на окремі групи завдань для визначення обов'язків кожного працівника та забезпечення досягнення цілей організації — це:

- а) організаційне проектування;
- б) департаментизація;
- в) делегування;
- г) проектування роботи.

5. Норми керованості — це:

- а) кількість підлеглих у конкретного менеджера;
- б) кількість рівнів управління;
- в) рівень спеціалізації управлінських робіт;
- г) рівень автоматизації управлінських робіт.

Література [II — 1; 3; 4; 6; 7; 10; III — 11; 14]

Тема 16. культура підприємництва

Сутність, види та елементи підприємницької культури. Стили керівництва: демократичний, ліберальний, автократичний. Норми і правила поведінки керівника. Методи і стилі розв'язання конфліктів. Соціальні цінності та культура підприємницької діяльності. Основні методи впливу підприємця на підлеглих. Психологія підприємництва.

Теми рефератів

1. Огляд наукових публікацій за темою занять.
2. Стили керівництва організацією.
3. Психологія підприємництва.
4. Етапи підприємництва.
5. Методи і стилі розв'язання конфліктів.

Контрольні питання і навчальні завдання

1. Основні методи впливу підприємця на найманих працівників, що спонукають їх до ефективної праці.
2. Які найважливіші стимули до праці існують у сучасних фірмах?
3. Чим відрізняється культура підприємницької діяльності від етики типової діяльності?
4. Основні елементи управлінської культури та їх характеристика.
5. Що означає соціальна відповідальність бізнесу?
6. Що таке організаційна культура?
7. Основні методи впливу підприємця на людей з метою спонукання їх до ефективної праці.
8. Основні методи розв'язання конфліктів на підприємстві.
9. Норми і правила поведінки підприємця.

Тести

1. Звична манера відносин керівника з підлеглим, ступінь делегування повноважень, типи влади, які він використовує, — це:

- а) поведінка;
- б) ставлення;
- в) стиль керівництва;
- г) практика керівництва.

2. Вплив на підлеглих через особисті здібності, уміння й інші ресурси — це лідерство:

- а) формальне;
- б) неформальне;
- в) ефективне;
- г) харизматичне.

3. До основних методів впливу підприємця на людей з метою їх спонукання до ефективної праці не належать:

- а) особистісний;
- б) поведінковий;
- в) етичний;
- г) ситуаційний.

4. Комплекс норм і правил моральної поведінки керівника — це:

- а) культура управлінської діяльності;
- б) ділова етика;
- в) стиль керівництва;
- г) соціальні цінності.

5. Визнані цінності, переконання, норми та форми поведінки в організації — це:

- а) організаційна культура;
- б) організаційна поведінка;
- в) аспекти культури;
- г) групова поведінка.

6. Визначений рівень добровільного відгуку підприємництва на соціальні проблеми — це:

- а) юридична відповідальність підприємництва;
- б) соціальна відповідальність;
- в) підприємницька етика;
- г) закон відповідальності.

7. Роль — це:

- а) один зі стилів взаємодії;
- б) індивідуальна поведінка;
- в) належність до певної групи людей;
- г) стійкий шаблон поведінки, яка відтворюється людьми однакового статусу.

Література [II — 1; 3; 4; 6; 7; 10; III — 11; 14]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Сутність і функції підприємництва.
2. Оподаткування суб'єктів підприємницької діяльності — юридичних осіб.
3. Суб'єкти підприємництва.
4. Технологія розробки бізнес-плану.
5. Принципи підприємницької діяльності.
6. Статутний фонд та його формування.
7. Обмеження в підприємницькій діяльності.
8. Сутність та особливості корпорації.
9. Економічні засади підприємництва.
10. Способи сплати податків з доходів приватного підприємця.
11. Види підприємницької діяльності.
12. Торговельний патент: умови придбання, вартість, термін дії.
13. Необхідні умови розвитку підприємництва.
14. Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва.
15. Організаційні форми підприємництва.
16. Сутність корпоративного управління.
17. Механізм державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності — юридичної особи.
18. Стадії розробки бізнес-плану.
19. Види господарських товариств та їх характеристика.
20. Механізм державного регулювання підприємницької діяльності.
21. Акціонерне товариство: сутність і види.
22. Джерела фінансування підприємництва в Україні.
23. Механізм державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності — фізичної особи.
24. Фінансово-кредитне підприємництво.
25. Лізинг як форма підприємницької діяльності.
26. Переваги та недоліки одноосібного володіння.
27. Ліцензування в підприємницькій діяльності.
28. Комерційне підприємництво.
29. Франчайзинг як форма підприємницької діяльності.
30. Підприємець — ключова фігура ринкової економіки.
31. Форми об'єднань підприємств в Україні.
32. Сертифікація продукції як інструмент державного регулювання підприємництва.
33. Види підприємств в Україні.
34. Структура бізнес-плану.
35. Засновницькі документи суб'єктів підприємницької діяльності.
36. Бізнес-інкубатори як форма підтримки малого підприємництва.
37. Проблеми розвитку підприємництва в Україні.

38. Юридичний статус підприємництва.
39. Правові засади розвитку підприємництва.
40. Порядок патентування підприємницької діяльності.
41. Сутність і методи державного регулювання підприємництва.
42. Види лізингу.
43. Сутність і функції бізнес-плану.
44. Державні та міжнародні організації підтримки підприємництва в Україні.
45. Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва.
46. Припинення діяльності підприємницьких структур.
47. Державна політика підтримки підприємництва.
48. Органи управління акціонерним товариством.
49. Проблеми правового забезпечення підприємництва в Україні.
50. Фіксований податок для суб'єктів малого підприємництва.
51. Статут підприємництва.
52. Суб'єкти підприємницької діяльності — платники ПДВ та акцизного збору.
53. Особливості розвитку малого підприємництва в Україні.
54. Порядок відрахувань суб'єкта підприємницької діяльності — фізичної особи до Пенсійного фонду і фондів соціального страхування.
55. Підприємство: сутність, ознаки, функції.
56. Державна регуляторна політика у сфері підприємництва.
57. Загальна система оподаткування приватного підприємця.
58. Роль і значення посередницького підприємництва.
59. Переваги та недоліки партнерства (товариства).
60. Порядок відкриття рахунка суб'єкта підприємницької діяльності в установі банку.
61. Сутність і методи підприємницького управління.
62. Страхування як інструмент економічного захисту підприємця.
63. Основні методи впливу підприємця на підлеглих.
64. Управління економічними ризиками в підприємстві.
65. Форми спільного міжнародного підприємництва.
66. Функціональне управління в підприємстві.
67. Сутність, види та елементи підприємницької культури.
68. Механізм зменшення економічних ризиків у підприємстві.
69. Світовий досвід створення вільних економічних зон.
70. Підприємницька етика.
71. Управління мотивацією персоналу.
72. Особливості створення та функціонування вільних економічних зон в Україні.
73. Інструменти управління ризиками.
74. Форми коопераційних зв'язків суб'єктів підприємництва.
75. Причини економічних ризиків у підприємстві.

76. Управління організаційними комунікаціями.
77. Посередники на фондовому ринку.
78. Підприємництво у сфері банківських послуг.
79. Кредитування та його роль у розвитку підприємництва.
80. Соціальні цінності та культура підприємницької діяльності.
81. Кредитні спілки та їх роль у розвитку підприємництва.
82. Інноваційна діяльність суб'єктів підприємництва.
83. Нові напрями розвитку підприємництва в Україні.
84. Особливості функціонування товарної біржі.
85. Селянське (фермерське) господарство як форма підприємницької діяльності.
86. Тенденції та проблеми розвитку фермерства.
87. Основні напрями державної підтримки селянських (фермерських) господарств.
88. Форми господарсько-торговельної (комерційної) діяльності.
89. Особливості діяльності виробничого кооперативу.
90. Здійснення підприємницької діяльності без створення юридичної особи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Виноградська А.М. Основи підприємництва: Навчальний посібник. Друге видання, перероб. і допов. / А.М. Виноградська. – К.: Кондор, 2008. – 544с.
2. Виноградська А.М. Комерційне підприємництво: сучасний стан, стратегії розвитку / А.М. Виноградська. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 807с.
3. Гаєвська, Лариса Миколаївна. Підприємництво та його оподаткування [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Л. М. Гаєвська, О. І. Марченко, Т. В. Паєнко ; Держ. податк. служба України, Нац. ун-т держ. податк. служби України. – 2-ге вид., перероб. та допов. – Ірпінь : НУДПСУ, 2014. – 316 с.
4. Гринева В.М. Фінанси підприємств / Гринева В.М., Коюда В.О. – К: Знання – прес, 2004. – 1424 с.
5. Гриньова В.М. Державне регулювання економіки: Підручник / Гриньова В.М., Новікова М.М. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 736 с.
6. Дмитрієв І.А. Організаційні проблеми ефективного функціонування та розвитку підприємницької діяльності (концептуальні та методологічні засади): Монографія / І.А. Дмитрієв. – Харків: Вид-во ХНАДУ, 2006 – 216 с.
7. Дмитрієв І.А. Соціально-економічні аспекти підприємницької діяльності: Монографія / І.А. Дмитрієв. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007 – 200 с.
8. Донець Л.І. Основи підприємництва. Навчальний посібник / Донець Л.І., Романенко Н.Г. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 320с.

9. Закон України «Господарський кодекс України» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 18, N 19-20, N 21-22, ст.144. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15>

10. Закон України «Податковий кодекс України» (Із змінами, внесеними згідно із Законом N 2856- VI (2856-17) від 23.12.2010) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

11. Захарчин, Галина Миронівна. Основи підприємництва [Текст] : навч. посіб. / Г. М. Захарчин. – К. : Знання, 2008. – 437 с.

12. Захарчин, Галина Миронівна. Основи підприємництва. Культура, технологія, відповідальність [Текст] : навч. посіб. / Г. М. Захарчин, О. В. Юринець. – К. : Знання, 2011. – 255 с.

13. Іванюта С.М. Підприємництво і бізнес-культура. Навчальний посібник / С.М. Іванюта. – К.: ЦУЛ, 2007. – 288 с.

14. Коваль, Зоряна Остапівна. Підприємництво і менеджмент [Текст] : навч. посібник для студ. неекон. спец. / З. О. Коваль, О. І. Тивончук ; Національний ун-т «Львівська політехніка». – Львів : Видавництво Національного ун-ту «Львівська політехніка», 2009. – 172 с.

15. Колот, Володимир Михайлович. Підприємництво: організація, ефективність, бізнес-культура [Текст] : навч. посіб. / В. М. Колот, І. М. Репіна, О. В. Щербина ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – Вид. 2-ге, перероб. та допов. – К. : КНЕУ, 2009. – 444 с.

16. Кредісов В.А. Підприємництво – вирішальний фактор розвитку країн з перехідною економікою / В.А. Кредісов. – К.: Знання України, 2003. – 327 с.

17. Кузьмін В.В. Фінансові основи підприємництва. Навчальний посібник / В.В. Кузьмін. – К: ЦНЛ, 2006. – 192 с.

18. Кучеренко В.Р., Добрава Н.В., Квач Я.П., Осіпова М.М. Основи бізнесу. Практичний курс (збірник вправ, задач, тестів та ситуаційних завдань): Навч. посіб. / За ред. В. Р. Кучеренка. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 176 с.

19. Ляшенко В.И. Регулирование развития малого предпринимательства в Украине: проблемы и пути решения: Монография / В.И. Ляшенко. НАН Украины. Ин-т экономики пром-сти. – Донецк, 2007. – 452 с.

20. Мазнев, Григорій Євтіювич. Основи підприємництва та міжнародна підприємницька діяльність [Текст] : за вимогами Європ. кредитно-трансферної системи (ECTS): навч. посіб. для самост. роботи студ. / Мазнев Г. Є., Лагода Т. О., Піпіна Т. Є. ; Харк. нац. техн. ун-т сільського господарства ім. П. Василенка, Навч.-наук. ін-т бізнесу і менеджменту . – Х. : Міськдрук. – Ч. 3. – 2010. – 92 с.

21. Механізми розвитку підприємництва в умовах посткризового відновлення економіки України: аналіт. доп. / Д.С. Покришка, Я.А. Жаліло, Д.В. Ляпін, Я.В. Белінська та ін. – К.: НІСД, 2010. – 72 с.

22. Мочерний, Степан Васильович. Основи підприємницької діяльності [Текст] : навч. посібник / С. В. Мочерний [и др.]. – К. : Видавничий центр «Академія», 2005. – 279 с.
23. Основи підприємницької діяльності [Текст] : навч. посібник / Б. Л. Дратвер [и др.] ; Ін-т пробл. виховання АПН України. – Кіровоград : Поліграфічно-видавничий центр «ІМЕКС-ЛТД», 2004. – 223 с.
24. Основи підприємницької діяльності [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / ред. А. П. Шаповалов ; Вінницький соціально-економічний ін-т Університету «Україна». – Вінниця : Міленіум, 2007. – 436 с.
25. Підприємництво та бізнес-культура [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Л. О. Лігоненко та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. О. Лігоненко ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К. : [Київ. нац. торг.-екон. ун-т], 2011. – 508 с.
26. Підприємництво й бізнес-культура [Текст] : навч. посіб. / [Денисенко М. П. та ін. ; за заг. ред. М. П. Денисенка] ; Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького, Київ. нац. ун-т технологій і дизайну. – Черкаси : ЧНУ : Маклаут, 2013. – 149 с.
27. Підприємництво та бізнес культура [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч закл. / С. В. Волошина [та ін.] ; ДВНЗ «Криворізь. нац. ун-т», Криворізь. екон. ін-т. – Сімф. : ДІАЙП, 2012. – 355 с.
28. Підприємництво: психологічні, організаційні та економічні аспекти [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [С. Д. Максименко та ін.] ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К. : КНТЕУ, 2012. – 719 с.
29. Полянко, Валентина Василівна. Основи підприємництва [Текст] : навч. посібник / В. В. Полянко, А. В. Круглянко. – К. : Дакор : КНТ, 2008. – 176 с.
30. Предпринимательство: Учебник для вузов / Под ред. В.Я. Горфинкеля, Г.Б. Поляка и др. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 581 с.
31. Савіна, Наталія Борисівна. Основи підприємництва та маркетингу [Текст] : навч. посіб. : європ. кредит.-трансфер. система / Н. Б. Савіна, А. М. Костюкевич ; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. – Рівне : НУВГП, 2013. – 210 с.
32. Сизоненко В.О. Сучасне підприємництво: довідник / В.О. Сизоненко. – К.: Знання-Прес, 2007. – 440 с.
33. Соціально-економічні проблеми та перспективи розвитку підприємницької діяльності: Монографія. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, ЛТД», 2006. – 430 с.
34. Філіппова, Світлана Валеріївна. Основи підприємницької діяльності [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. В. Філіппова, К. В. Ковтуненко ; Одес. нац. політехн. ун-т. – О. : [ВМВ], 2009. – 264 с.
35. Шваб, Людмила Іллівна. Основи підприємництва [Текст] : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Л. І. Шваб. - 2-е вид. – К. : Каравела, 2007. – 368 с.

36. Ярошевич Н.Б. Підприємництво і менеджмент. Навчальний посібник / Ярошевич Н.Б., Колісник М.К. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2007. – 292 с.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи студентів
з дисципліни “Основи підприємництва” для студентів
напряму підготовки 6.070101 «Транспортні технології
(за видами транспорту)»

Укладачі: Бережний Валерій Михайлович
Шершенюк Олена Миколаївна

Відповідальний за випуск: Дмитрієв І.А.

Підп. до друк.	Формат 60×80	1/16 Бум. Тип №
Друк офсетний	Ум. др. л.	Нав - вид. л.
Тираж екз.		Ціна договірна
Зак. №		

ХНАДУ, ГСП, Харків, вул. Петровського, 25

Підготовлено у Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті